

מילואים

גילוי היסודות העתיקים של כותל העזרה המזרחי

בפרק חמישי סימן י (עמ' 111) קבענו כי הכותל המזרחי של הרמה הנמצאת כיום במרכז הר הבית, הוא הכותל המזרחי של העזרה. וזאת על סמך נתונים אסטרונומיים וטופוגרפיים, כפי שנתבאר לעיל. ואולם קביעה זו, על אף הסתברותה, חסרה היתה אישור ישיר. שכן הכותל המזרחי הגלוי לעין כיום, בנוי מאבנים קטנות בסגנון מאוחר

יחסית.

1234567 אחי"ת

לאחרונה נתגלתה תגלית חשובה, אשר מאשרת באופן סופי השערה זו, ואשר מתפרסמת כאן לראשונה.

במהלכן של עבודות אנסטלציה שביצעו הערבים בתחילת תשל"ב נחפרו תעלות לצורך הנחת צינורות מים. בתעלות אלו נתגלו שרידים של כתלים עתיקים. תצלומי מקצתם של כתלים אלו פורסם ע"י מר גאליהו קורנפלד בספרו The Mystery of the Temple Mount.

בתחילת שנת תשל"ח (לאחר צאת ספרי) יצרתי קשר עם מר קורנפלד, ולאחר שעמד על עיקרי שיטתי סיפר כי גם בתחתית החומה המזרחית של הרמה, חפרו הערבים תעלה באותה עת. ולפי עדותו נחשפו באותה תעלה קטעים ניכרים של היסודות העתיקים של כותל הרמה, (אשר הוא כאמור לעיל כותל העזרה).

תעלות אלו, סתמום הישמעאלים בטרם צולמו ונחקרו כראוי, אך בידו של מר קורנפלד נשאר צילום שבתחתיתו ניתן לראות קטע קטן מן היסוד העתיק של הכותל. תמונה זו טרם פורסמה, והיא מתפרסמת כאן לראשונה, ברשותו האדיבה של מר קורנפלד.

כותל חשוף כיום

שכבת טיח

היסוד העתיק

אוצר החכמה

מסגרת האבן השקועה

פני האבן הבולטים

(אופיני לסגנון הרודיגי)

↑ מסגרת האבן
↑ השקועה

↑ פני האבן
↑ הבולטים

יש לציין כי מן התצלום נראה בברור שהכותל התחדש נסוג מעט מערבה לעומת היסוד העתיק. (ראה שפך עפר מעל שכבת הטיח שמעל לאבנים העתיקות). ואולם לפי דבריו של מר קורנפלד, ההפרש בין היסוד לכותל שמעליו קטן, ואינו בעל משמעות.